

**Manisa eski Mebusu Refik Şevket İnce'nin, Arzuhal Encümeninin
20 . IV . 1953 tarihli haftalık karar cetvelindeki 5751 sayılı Kararın
Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri ve Arzuhal Encümeni
mazbatası (4/50)**

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Dilekçe Komisyonu tarafından ittihaz edilen kararları muhtevi haftalık cetvelin 20 Nisan 1953 tarihinde dağıtılan nüshasında Ali Cemal Tekin namına babası Müftü Ömer Tekin eliyle verilen dilekçeye mütaallik meseleyi birçok cihetlerden kanuna ve usule uygun bulmadığından İç Tüzüğüümüzün 57 nci maddesine dayanarak bu işin Kamutayda görüşülmek üzere komisyonca bir rapor hazırlanmasını aşağıdaki sebeplere binaen talep ve rica eylerim :

1. Tüzüğün 51 nci maddesi mucibince dilekçenin sahibi tarafından imzalanmış olması iktiza ederken reşidolan Cemal Tekin yerine velâyet, vesayet, vekâlet gibi bir hakka istinadetmeden babası Meclise müracaat etmiş ve Dilekçe Komisyonu böyle bir müracaatı kabul ile istenilen şeyi karara bağlamıştır. Bu bakımdan dilekçenin kanuni bir kıymeti yoktur ve netice olarak verilen karar da hükümsüzdür.

2. Komisyon en yetkili mümessil sıfatiyle Millî Eğitim Vekilinin dâvet olunmasına 8 . 4 . 1953 günü karar verdiği halde vekilin istifası dolayısıyla tetkikatın gecikmesine mahal kalması için sanki yeni vekilin gelmesi çok zaman beklemeyi iktiza edermiş gibi kararından rücu etmiş ve daha evvel vekâlet namına beyanda bulunan Talim ve Terbiye Başkanının Camiülezhirin hukuki vaziyeti hakkında tetkikat yapılmakta olduğu yolundaki beyanına da ehemmiyet verilmemiştir.

3. İstenilen şey Camiülezhere Hükümetin haberi olmadan kendi parasiyle tahsile giden Cemal Tekin'in askerlikten tecilidir. Bu bakımdan bu zatın teciline kanuni imkân bulunup bulunmadığı meselesinin halli Millî Savunma Vekâletine ait bir keyfiyet olduğundan müracaatın bu vekâlete yapılması ve mezkûr vekâletçe hukuku haleldar edildiği takdirde Devlet Şûrasına müracaat edilmesi iktiza ederken doğrudan doğruya Meclise vâkı müracaatı esas tutarak şikâyetin tetkiki cihetine gidilmesi kanunlara ve emsali yüzlerce mukarrerata aykırıdır.

4. Dilekçe Komisyonu fertler tarafından vâkı ihbar ve şikâyetleri tetkik ile mükellef ve her kararı ancak şikâyet veya ihbarda bulunanın şahsına munhasır iken buna muhalif olarak tam ve şâmil bir surette (Cemal Tekin'in ve okumakta olduğu müessesese ile emsali müesseselerdeki bütün öğrencilerimizin askerlikten tecil mevzuunda 1111 sayılı Kanununun 35 nci maddesinin C fıkrasına tâbi tutularak haklarında bu yolda muamele ifasının) karar altına alınması kanunsuzdur.

Meselenin müzakeresi esnasında daha ziyade tafsil ve izahında bulunacağım bu işe ait raporun hazırlanması için takririmin Dilekçe Komisyonuna havale buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

11 . V . 1953

Manisa Mebusu
R. Ş. İnce

Dilekçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Dilekçe Komisyonu

Zat ve Kâğıtış. No.16563

DilekçeKo. No. 15459

K. K. No. 4/351

9 . VI . 1953

Yüksek Reisliğe

Kahire'de Ezher Üniversitesinde tahsil görmekte olan Türk talebenin askerlikten tecilleri mevzuunda komisyonumuzca ittihaz edilip 20 . IV . 1953 gün ve 56 sayılı Haftalık Cetvelle neşrolunan 8 . IV . 1953 tarih ve 5751 numaralı Karara Manisa Mebusu Refik Şevket İnce tarafından süresi içinde itiraz edilmiş olmakla bu bap-taki dosya tekrar tetkik edildi.

İtiraza uğrıyan karar, Ezher Müessesesi öğrencilerinden Ali Cemal Tekin'in babası Ömer Tekin tarafından mezkûr mevzu ile ilgili olarak vukubulan bir ihbar üzerine verilmiştir. Bu kararda aynen : «Dilekçenin oğlu Cemal Tekin'in yurdumuzdaki İmam ve Hatip mektebine ve İlâhiyat Fakültesine, yaz ve menşe itibariyle kayıt ve kabul şartlarını haiz olmamasından dolayı girememesi üzerine, Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun 70 nci maddesinin bahsettiği seyahat serbestisinden istifade ile usulü dairesinde aldığı pasaportla Kahire'ye gidip oradaki Ezher Üniversitesine kaydolunduğu ve halen bu Üniversitede tahsil görmekte bulunduğu anlaşılmıştır.

Sözü geçen Üniversitede okuyan Türk talebenin durumlarıyla ilgili olarak Millî Eğitim Vekâletinden alınan cevapta istinadedilen Yönetmelik, devlet daireleriyle belediye ve ticaret odalarının ve bâzı şirketlerin 1416 sayılı Kanun gereğince tahsil için yabancı memleketlere gönderecekleri talebenin ve önceden vekâletle teması geçip kendi paralarıyla memleket haricindeki öğrenim müesseselerine gidecek olan öğrencilerin mezkûr vekâletle cari olacak münasebetlerinden bahsetmekte olup askerlikten tecil konusu hakkında hiçbir hükmü ihtiva etmemektedir.

Adı geçen Cemal Tekin, zikredildiği üzere, seyahat serbestisinden faydalanarak usulüne tevfikan tahsil maksadı ile Kahire'ye gitmiş ve ancak orada, askerlik mükellefiyetinin tevecühünden önce tekrar talebelik sıfatını iktisabeylemiş ve daha evvel, Türk öğrencilerinin yaban-

cı memleketlerde okumalarıyla ilgili yönetmelik dairesinde vekâletle bir münasebat dahi tesis etmemiş bulunmaktadır. Bu itibarla, esasen başka maksatlarla vaz'edilmiş olan gerek 1416 sayılı Kanunun, gerekse mezkûr yönetmeliğin takyidi ve tahdidi mahiyetteki bâzı hükümlerinin kendisine ve emsaline teşmili asla mümkün ve caiz görülememektedir. Kaldı ki, Millî Eğitim Vekâletinin bahis mevzuu cevabı, Yönetmeliğin 12 nci maddesinin bu durumdaki öğrenciler lehinde imali zaruri olan ve istisnai hükmü ihtiva eden g fıkrasıyla de tezat halindedir.

1111 sayılı Askerlik Kanununun 3920 sayılı Kanunla değiştirilen 35 nci maddesinin C fıkrasına gelince; bu fıkrada orta, lise ve yüksek okullarda veya bu vasıfta bulunan memleket harici mekteplerde okumakta oldukları anlaşılmanın 29 yaşını bitirinceye kadar tecilleri cihetine gidileceği kesin bir ifade ile belirtilmiş olup bu bapta her hangi bir yönetmelik veya kanuna atıfta bulunulmamıştır.

Binaenaleyh, yabancı memleketlerdeki öğrenim müesseselerinde tahsil görmekte bulunan Türk talebenin askerlikten tecil işlemleri ancak sözü geçen kanun maddesinin C fıkrası hükümleri dairesinde yapılmak icabedip bu hususta başka bir mesnet aranmaya lüzum ve ihtiyaç bulunmadığından, adı geçen Cemal Tekin'in ve okumakta olduğu müessese ile emsali müesseselerdeki bütün öğrencilerimizin askerlikten tecil mevzuunda 1111 sayılı Kanunun muaddel 35 nci maddesinin C fıkrasına tâbi tutularak haklarında bu yolda muamele ifası lâzımgelinceğine karar verildi.» denilmiştir.

İşbu karara mâtuf itiraz ise şu noktalarda hulâsa edilebilir :

1. Dilekçe, Tüzüğün 51 nci maddesine göre bizzat sahibi tarafından imza edilmemiş olduğundan reddolunmak,

2. Bu işte Millî Eğitim Vekili dinlenmek.

3. Tecil babında, önce ciheti askeriyeye müracaat etmek ve menfi bir muamele ile karşılanması halinde kaza merciine başvurmak,

4. — Karar, yalnız muhbirin oğluna inhisar ettirilmek, lâzımgelirdi.

Komisyonumuzca birer birer incelenerek münakaşa ve tahlili yapılmış olan bu itiraz, aşağıdaki maddi, kanuni ve hukuki sebeplere binaen vârit görülmemiştir :

I - Dilekçelerin sahipleri tarafından imzalanmış olması lâzımgeleneğine mütedair olan 51 nci madde hükmünün, behemahal dilekçe mevzuunun da dilekçeyi imza edenin şahsına taallük etmesi icabedeceği yolunda bir mânaya hamli mümkün ve caiz değildir, çünkü :

Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun 82 nci maddesinde Türklere, gerek şahıslarına gerekse âmme mütaallik olarak kavanin ve nizamata muhalif gördükleri hususatta Büyük Millet Meclisine münferiden ve müctemian ihbar ve şikâyetle bulunmak hakkı verilmiştir. Hâdisemizde, kanuna muhalif olarak yapıldığı iddia olunan muamele, âmme hukukuna taallûku habesıyla herkesin ihbar ve şikâyetle bulunabileceği mevzulardandır.

II - İtiraz edilen kararda da açıkça beyan edildiği üzere askerlikten tecil mevzuunu yalnız 1111 sayılı Kanunun çerçevesi dâhilinde mütalâa etmek ve incelemek ve hâsil olacak neticeye göre bir karar vermek lâzım olup Vekâletten cevap ve temsilciden de izahat alınmış olmasına nazaran vekilin dinlenmesi veya dinlenmemesi bu netice üzerinde asla müessir değildir. Esasen dinlemek veya dinlememek İttü-züğün 40 nci maddesiyle tamamen komisyonun takdirine terk olunmuş bir keyfiyettir.

III - Ezher Üniversitesinde okuyan Türk talebinin askerlikten tecilleri, sözü geçen 1111 sayılı Kanunun 35 nci maddesinin C fıkrası mucibince Millî Eğitim Vekâleti tarafından verilecek muadelet vesikası üzerine ciheti askeriyeye yapılacağına ve böyle bir vesika istihsal ve ibraz edilmeden askerlik şubesine maüracaat ve tecil bahis mevzuu olamayacağına ve mezkûr Vekâletçe de zikredilen vesikanın verilir verilmeyeceği hususunda katî ve nihai bir muamele istida ve karar tarihinde ve halen yapılmamış olduğuna göre, ortada idari dâva konusu itti-

haz edilebilecek bir işlem henüz vücut bulmamış ve bu itibarla komisyonumuz, kaza merciine itikali icabeden bir ihtilâfla karşılaşmamıştır.

Mahiyeti yukarda belirtilen ihbar üzerine meseleyi ele alan komisyon, bu ihbarın taallük ettiği mevzuun incelenmesi hususunu da, sözü geçen 82 nci maddenin ve aidolduğu kanunun muhtevi bulunduğu umumi hükümlerin maksudu vehile vazifesi dâhilinde görmüştür.

IV - Vukubulan ihbarın, tecezzi ettirilmesine imkân olmayan bir hususa, yani âmme hakkına taallük etmesi itibariyle kararımızın, Ezher Üniversitesiyle emsali müesseselerde bulunan ve aynı durumda olan bütün Türk talebeye teşmili tabii ve zaruri görülmüştür.

Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun 82 nci maddesine göre vâkı müracaatları Büyük Millet Meclisi namına tetkik etmek vazifesiyle mükellef olan komisyonumuz bir mahkeme değildir. İcrada kanuna muhalefet hali umumu alâkadar etse dahi, kazai murakabe ancak taraflara sâri ve şâmil olur. Halbuki, millet namına hakkı hâkimiyeti istimal vazifesiyle mükellef olan ve bu itibarla teşriî salâhiyetinin mütemmimi olarak siyasi ve teşriî murakabe uzvu da olan Büyük Millet Meclisinin murakabe yetkisini, kazai murakabe ile bir tutarak bunun yalnız şahsa inhisar edeceğini düşünmek, esas teşkilâtı hukukuna ve kanunların tamamii tatbikini temin prensibine uygun düşmez. Teşriî murakabede hâdiseler, her hangi bir memurun kıdem veya derecesinin artırılması veya tekaütlüğünün kaldırılması gibi sırf bir şahsa inhisar etmiyerek muayyen veya gayrimuayyen birçok vatandaşları alâkadar ediyorsa murakabenin de umumi olması zaruridir. İşte hâdisemiz de böyledir.

Binaenaleyh bu teşmil tarzında umumi hukukun ana kaidelerini ve adalet prensiplerini ihlâl eden bir cihet mevcudolmadığı gibi, bunların ruh ve mânasını zedeliyen her hangi bir aksaklık da bulunmamaktadır.

Arz edilen hususlardan dolayı eski kararda ısrar edilmesi mutlak bir ekseriyetle kararlaştırılmış olduğundan, keyfiyetin ve vâkı itirazın reddi lüzumunun Umumi Heyetin tasvibine sunulmasını saygı ile rica ederiz.

Dilekçe Encümeni Reisi Bu Rapor Sözcüsü
Maraş Konya

A. Aytemiz

A. F. Ağaoglu

Kâtip
Bilecik
Çekimserim
I. Aşkın
Balıkesir
A. F. İşeri

Kastamonu
M. Â. Mühtö
Tokad
A. Gürkan

Yozgad
F. Erbaş

Ankara
Ö. Bilen

Elâzığ
Muhalefetim aşağıdadır.
H. A. Yöney
Seyhan
S. Serçe
Trabzon
Muhalefet serhim
aşağıdadır.
S. E. Alperen
Zonguldak
R. Sivişoğlu

Muhalefet
Trabzon

Zatı mesele avakibi itibariyle mühimdir. Komisyonca evvelce verilmiş olan karar veçhile Millî Eğitim ve hâdisenin mahiyeti noktasından Millî Savunma vekillerinin dinlenmesi lâzımdır. Şahsi talep karşısında umuma şâmil karar verilmesi ve vazife noktası da şayanı münakaşadır. Bu noktalardan ekseriyet kararına muhalifim.
S. E. Alperen

Elâzığ
Kararın umuma teşmil edilmesine muhalifim.
H. A. Yöney

Dilekçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Dilekçe Komisyonu
Zat ve Kâğıtış. No. 16563
Dilekçe Ko. No. 15459
K. K. No. 4/351

25 . XII . 1953

Yüksek Reislige

Selef komisyon tarafından hazırlanmış olan bu raporun komisyonumuzca yapılan müzakere sonunda aynen kabulüne ittifakla karar verilmiştir.

Keyfiyet saygı ile arz olunur.

Dilekçe Komisyonu

Reisi	Bu rapor Sözcüsü
Maraş	Tokad
A. Aytemiz	A. Gürkan
Kâtip	Ankara
Elâzığ	Ö. Bilen
Raporun mutlak surette	
kabulüne taraftarım.	
H. A. Yöney	
Balıkesir	Çorum
A. F. İşeri	A. Başbüyük
Çorum	İçel
H. Ortakcioğlu	H. Fırat
	İmzada bulunamadı
Kastamonu	Malatya
M. Â. Mühtö	A. Özbay
Seyhan	Tokad
S. Serçe	S. Atanç
	Zonguldak
	R. Sivişoğlu

Arzuhal Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Arzuhal Encümeni

Zat ve Evrak. No. 16563

Arzuhan En. No. 15459

Karar No. 77

Esas No. 4/50

1 . II . 1956

Yüksek Reisliğe

Kahire'de Ezher Üniversitesinde tahsil görmekte olan Türk talebenin askerlikten tecilleri mevzuunda selef encümenince ittihaz edilip 20 . IV . 1953 gün ve 56 sayılı Haftalık Cetvelle neşrolunan 8 . IV . 1953 tarih ve 5751 numaralı Karara eski Manisa Mebusu Refik Şevket İnce tarafından süresi içinde itiraz edilmesi üzerine mezkûr kararı teyiden hazırlanan mazbatalar Umumi Heyete sunulmuş ve bu bapta müşarün-ileyh heyetçe yapılan müzakere esnasında ise bâzı mebuslar tarafından serdedilen tekliflere uyularak mezkûr tecil mevzuunun bir kere de Teşkilâtı Esasıye, Millî Müdafaa ve Maarif encümenlerince incelenmesi için dosyanın sırasıyla bu encümenlere tevdi tensip buyurulmuştu.

Bu tensibin lâhik olduğu 15 . II . 1954 tarihinden sonra, yani Mayıs ayı içinde yeni seçim yapılmış ve bu münasebetle de devrenin değişmiş olmasından dolayı, bahsedilen dosya, müesses ve müteamil usul gereğince, icabı ifa edilmek üzere tekrar encümenimize tevdi kılınmış ve bu sırada aynı talebenin bu konu ile ilgili olarak yeniden göndermiş oldukları diğer bir dilekçe de, alâkası hasebiyle, bu işle birleştirilmiş olduğundan, bütün evrak, 17 . I . 1956 tarihinde, Maarif Vekilinin huzuru ile yeni baştan tetkik edildi.

Vâkı müracaatların, Ezher Üniversitesinde okuyan Türk talebeden kendilerine askerlik mükellefiyeti teveccüh etmiş veya edecek olanların, 1111 sayılı Askerlik Kanununun 35 nei maddesinin C fıkrası mucibince tecilleri talebini muhtevi bulunduğu görülmüştür.

Bahis mevzuu tecilin ciheti askeriyece yapı-

labilmesi için, daha önce Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye Heyetince, mezkûr C fıkrasına tev-fikan, muktazî muadeletin tesbit edilmiş olması lâzımgeleceğine ve bu tesbit muamelesi iera edilmeden evvel tecil hiçbir veçhile caiz olamayacağına ve bu itibarla da zikri geçen müracaatların, Dahilî Nizamnamenin muaddel 53 ncü maddesinde dahi belirtildiği gibi, son kararı almaya salâhiyetli Maarif Vekâleti tarafından katî bir karara bağlanması ve neticede şayet, müracaat sahipleriyle Vekâlet arasında bu konuda bir ihtilâf hâdis olursa, bundan dolayı da alâkahıların idari kaza merciiine müracaat etmeleri icabedeceğine göre, iktizasına mezkûr Vekâletçe tevessül edilmek üzere, vukubulan itirazın kabulü ile taallûk ettiği 8 . IV . 1953 tarih ve 5751 numaralı kararın ve bu kararı müeyyet olarak selef encümenler tarafından hazırlanmış bulunan 9 . VI . 1953 ve 25 . XII . 1953 gün ve 4/351 esas 15459/16563 sayılı mazbataların zikredilen sebeplerden kaldırılması gerekmektedir.

Keyfiyetin yüksek tasvibe sunulmasını saygı ile arz ve teklif ederiz.

Arzuhal En. Reisi

Mazbata Muharriri

Konya

Bingöl

A. F. Ağaoğlu

N. Aras

Kâtip

Elâziğ

Afyon K.

Çorum

S. Toker

S. Koraltan

H. Ortakcioğlu

Edirne

Edirne

Mardin

C. Köprülü

H. Maksudoğlu R. K. Timuroğlu

Trabzon

S. Karayavru